

ВІДГУК

на дисертаційну роботу Муринюка Тараса Івановича на тему:
«Обґрунтування вибору методу видалення третіх молярів за ортодонтичними
показаннями», подану до захисту у разову спеціалізовану Вчену раду
ДФ 76.600.077, що створена згідно наказу ректора ЗВО БДМУ № 20/Д від
29.04.2024 р. на підставі рішення Вченої ради БДМУ № 12 від 25.04.2024 року
на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань –
22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 – «Стоматологія»

Актуальність наукового дослідження. Як відомо, основними причинами видалення зубів є ускладнення карієсу, захворювання тканин пародонта, травми й ортодонтичне лікування. У випадку останнього мова здебільшого йде про видалення інтактних зубів, серед яких значний відсоток припадає на треті моляри, що залучаються до комплексного ортодонтичного лікування у переважній більшості випадків. Видалення цих зубів має профілактичний ефект щодо розвитку зубощелепних аномалій та інших стоматологічних захворювань і є обов'язковою умовою стабільності ортодонтичного лікування, тому операція видалення третього моляра є однією з найпоширеніших у практиці лікаря-стоматолога та викликає великий інтерес з точки зору практичної медицини.

Екстракція третіх молярів, особливо за умов їхньої ретенції та дистопії, є достатньо травматичною маніпуляцією, яка супроводжується великим дефектом кісткової тканини та чималою кількістю ускладнень, тому доцільним є проведення її у вигляді герметомії, яка має низку переваг перед типовим і атиповим методами видалення зубів. Окрім того тканини зубного зачатка на ранніх стадія розвитку є гарним джерелом стовбурових клітин, які з користю можуть бути використані в регенераторній медицині.

Тому вивчення та оцінка стану зачатків третіх молярів, їхнього впливу на формування прикусу та стан зубощелепної системи є актуальними та

перспективними, а вдосконалення хірургічного етапу ортодонтичного лікування, зокрема видалення третіх молярів надасть можливість поліпшити надання стоматологічної допомоги дітям.

Виконана дисертація є частиною науково-дослідної роботи кафедри стоматології дитячого віку Буковинського державного медичного університету на тему «Розробка методів профілактики та лікування основних стоматологічних захворювань у дітей з урахуванням чинників ризику їх розвитку» (ДР № 0121U110122). Автор є співвиконавцем теми.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації. Слід відмітити, що підхід дисертанта до обраної теми та формулювання завдань наукового пошуку відзначається фундаментальністю дослідження. Дисертація виконана на високому науковому рівні з використанням сучасних методів дослідження.

У роботі проведено клінічний аналіз 475 ортодонтичних пацієнтів віком від 12 до 18 років, котрі проходили лікування на базі кафедри стоматології дитячого віку Буковинського державного медичного університету. Для подальшого детального клініко-параклінічного дослідження виокремлено 95 ортодонтичних пацієнтів, з яких сформовано групи спостереження відповідно до окреслених завдань та коректності статистичної обробки даних. Автором самостійно проведено хірургічний етап лікування, а саме операцію видалення третіх молярів у всіх пацієнтів груп спостереження.

Серед методів дослідження були застосовані рентгенологічні – для вивчення стану зубощелепної системи та стадій розвитку третіх молярів; гістологічні – для встановлення морфологічних особливостей ясен у ділянці третіх молярів; імуногістохімічні – для визначення антигенів в ясенних структурах та їх проліферативної здатності; лабораторні – для визначення вмісту секреторного імуноглобуліну А та рівня активності лізоциму; статистичні – для обробки результатів дослідження.

Таким чином, методично правильний підхід до вирішення поставлених завдань, використання сучасних високоінформативних методів дослідження у поєднанні з достатньою кількістю клінічних спостережень забезпечили достовірність одержаних автором наукових результатів, а застосування сучасних комп'ютерних технологій для обробки результатів – високий ступінь вірогідності і ґрунтовності основних наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, що підтверджує їх достовірність та репрезентативність.

Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна. У роботі доповнено наукові дані щодо стоматологічного статусу ортодонтичних пацієнтів, котрі потребують операції видалення третього моляра, з урахуванням віку обстежених. Проаналізовано місцеві захисні реакції ротової рідини ортодонтичних пацієнтів за такими показниками, як активність лізоциму та рівень sIgA залежно від віку.

Уперше проведено дослідження щодо встановлення стадії формування зачатка третього моляра в ортодонтичних пацієнтів різних вікових груп за допомогою рентгенологічного аналізу за Demirjian. Установлено, що у всіх обстежених віком 11-13 років реєструється стадія розвитку «D»; у дітей віком 13-16 років стадії розвитку «E» та «F»; у пацієнтів віком 16-18 років стадії розвитку «G» та «H».

Уперше на підставі гістометричних та імуногістохімічних досліджень показано, що під час формування зачатків третіх молярів в яснах відбуваються певні зміни, що описуються зростанням товщини епітеліального покриву, зниженням відсотка Ki-67 позитивних клітин базального шару епітелію, зростанням питомого об'єму судинного русла строми ясен, зменшенням інтенсивності імуногістохімічного забарвлення ендотеліоцитів кровоносних судин на CD-34 та віментин, зниженням кількості острівці неоангіогенезу та масиву незрілих поліпотентних (лімфоїдних) віментин-позитивних клітин.

Практичне значення результатів дослідження. Практична значимість роботи визначається обґрунтуванням доцільності раннього видалення третіх молярів у процесі надання ортодонтичної допомоги дітям, що обумовлено зниженням травматичності хірургічних маніпуляцій, зменшенням відсотку післяопераційних ускладнень та можливістю одержання цінного джерела одонтогенних стовбурових клітин. Отримані результати підтверджені клінічними, рентгенологічними, біохімічними, гістологічними та імуногістохімічними даними.

Проаналізовано структуру ортодонтичної патології, що потребує в комплексі свого лікування операцію видалення третіх молярів. Чітко встановлена етапність, час та тривалість цього оперативного втручання, на підставі чого виокремлено найбільш вдалий алгоритм виконання маніпуляцій. Проведено порівняльну характеристику операції видалення третього моляра за ортодонтичними показаннями з урахуванням віку пацієнта. Указані особливості техніки проведення хірургічного втручання на різних етапах формування зубного фолікула.

Впровадження результатів дослідження в навчання та практику. Результати наукового дослідження впроваджені в лікувальний процес закладів охорони здоров'я Полтавської, Одеської, Івано-Франківської, Тернопільської та Чернівецької областей. Теоретичні положення та практичні рекомендації дисертаційної роботи впроваджені в навчальний процес на профільних кафедрах Буковинського державного медичного університету, Івано-Франківського національного медичного університету, Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського, Полтавського державного медичного університету, Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні результати і нові наукові положення дисертації опубліковані в 12

друкованих працях, у тому числі 6 статей (із них 2 статті у журналах, що індексуються в наукометричній базі Scopus, 3 статті – у фахових виданнях України, 1 стаття в закордонному виданні) та 6 публікацій в матеріалах наукових форумів.

Результати дисертаційної роботи повністю висвітлені в опублікованих працях, які за змістом відповідають їй і в сукупності дозволяють дістати цілісне враження про виконану роботу. Особистий внесок здобувача в працях, які опубліковані зі співавторами, є основним.

Перевірка дисертаційної роботи на наявність академічного плагіату. Комісією Буковинського державного медичного університету проведено первинну експертизу на наявність плагіату та порушень академічної доброчесності в дисертаційній роботі та публікаціях здобувача. Перевірка засвідчила унікальність (оригінальність) текстових даних у поданій роботі (95,1%), що дозволяє стверджувати про відсутність порушень академічної доброчесності в дисертаційній роботі в контексті літературних посилань щодо інших публікацій та інтернет-ресурсів.

Оцінка змісту, мови, стилю дисертації, зауваження щодо її оформлення. Дисертаційна робота викладена українською мовою, побудована за традиційної схемою та відповідає всім вимогам, що висуваються МОН України. Загальний об'єм дисертації – 205 сторінок, з яких 138 сторінок основного тексту. Вона складається з анотації, вступу, огляду літератури, розділу матеріалів та методів, 3-х розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку використаної літератури та додатків. Робота містить 53 рисунка та 29 таблиць.

Першим структурним елементом дисертації є «Анотація», котра представлена українською та англійською мовами на 15 сторінках. Анотація в стислій формі демонструє основні тези дисертаційного дослідження, наводить

перелік публікацій, в яких викладені основні результати наукового дослідження. Грамотно підібрані ключові слова, що дозволяє легко провести пошук роботи.

У вступі (7 сторінок) автор аргументовано вказав на актуальність теми, сформулював мету і завдання роботи, визначив об'єкт та предмет дослідження, обґрунтував обрані методи дослідження, висвітлив наукову новизну, практичне значення та впровадження результатів дослідження, навів відомості щодо апробації результатів дослідження та загальну характеристику роботи.

В огляді літератури, що містить три підрозділи на викладений на 20 сторінках, автор аргументовано та послідовно наводить дані наукової літератури щодо операції видалення зуба як методу лікування ортодонтичних пацієнтів, особливостей проведення та ускладнення операції видалення третіх молярів, що супроводжують хірургічний етап лікування в ортодонтії, та перспективи використання мезенхімальних стовбурових клітин одонтогенного походження. Проведений дисертантом аналіз засвідчує його обізнаність у даному напрямку та вміння узагальнити і подати матеріал. Зроблені наприкінці розділу висновки підкреслюють недостатньо вивчені питання та перспективи подальшого пошуку, які покладені в основу завдань дисертаційного дослідження.

Зауваження: у розділі зустрічаються поодинокі орфографічні та стилістичні помилки, невдалі вирази та описки.

У розділі «Матеріали та методи досліджень», що займає 17 сторінок, автор подає загальний дизайн дослідження, методологічні підходи, детальний опис задіяних для досягнення мети і вирішення поставлених завдань методи дослідження. У цьому розділі чітко вказаний алгоритм хірургічного лікування ортодонтичних пацієнтів різного віку, котрі потребують операції видалення третіх молярів, дана характеристика обраним методикам та препаратам, що застосовувалися. Методологічно підрозділи побудовані правильно, ілюстровані 9 таблицями.

Зауваження: у підрозділі 2.2 надмірно деталізовані загальноприйняті клінічні методи дослідження в стоматології.

Розділи власних досліджень містять логічне та послідовне викладення одержаних здобувачем результатів. Кожен з цих розділів дисертації закінчується висновками, що чітко наводять підсумки виконаної роботи.

Зокрема, третій розділ дисертації висвітлює результати клініко-рентгенологічної характеристики щелепно-лицевої ділянки дітей, котрі потребують видалення третього моляра за ортодонтичними показаннями. Займає 17 сторінок, ілюстрований 9 рисунками та 6 таблицями, складається з шести підрозділів.

Четвертий розділ дисертаційної роботи присвячений результатам гістометричних та імуногістохімічних досліджень ясен у ділянці третіх молярів у дітей на різних етапах формування зуба. Розділ викладено на 30 сторінках, структуровано на 4 підрозділи, широко ілюстровано (29 рисунків та 7 таблиць).

П'ятий розділ подає детальну клінічну оцінку операції видалення третього моляра за ортодонтичними показаннями у дітей різних вікових груп. Він займає 23 сторінки, складається із 3 підрозділів, достатньо ілюстрований (7 таблиць та 15 рисунків).

Зауваження: четвертий розділ дисертації містить велику кількість фотоматеріалу, його для зручності можна було подати у вигляді додатків, натомість зосередитися на описі гістологічних препаратів та їх порівнянні.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» (11 сторінок) автор проводить ґрунтовний аналіз і узагальнення отриманих результатів дослідження, вдало порівнює свої результати з результатами інших дослідників, що свідчить про обізнаність здобувача в науковому напрямку.

Наприкінці дисертації наведені висновки, які повністю відповідають поставленим завданням, містять доведені цифрові дані, що відповідають хронології дисертаційного дослідження.

Практичні рекомендації стислі та лаконічні, мають чітке прикладне значення та можуть бути використані в роботі профільних спеціалістів.

Справляє позитивне враження база використаних літературних джерел, що налічує 293 найменування (73 кирилицею та 220 латиною). Переважання іншомовних праць свідчить про ґрунтовне опрацювання наукового напрямку та високий рівень наукової роботи. Певною мірою, це вказує на недостатню увагу вітчизняних шкіл у вивчення піднятого дисертантом питання.

Загалом принципівих зауважень щодо змісту та оформлення дисертаційного дослідження немає. Робота викладена грамотно, літературною українською мовою, справляє виключно позитивне враження, містить у собі наукову новизну та має практичний вихід.

У плані наукової дискусії хотілось би почути відповіді дисертанта на такі запитання:

1. Чим обумовлений вибір антигенів для імуногістохімічного дослідження?
2. Чи проводилися подібні дослідження в Україні?
3. До яких ортодонтичних проблем може призвести несвоєчасне видалення третіх молярів?

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Муринюка Тараса Івановича на тему: «Обґрунтування вибору методу видалення третіх молярів за ортодонтичними показаннями» виконана на кафедрі стоматології дитячого віку Буковинського державного медичного університету МОЗ України під керівництвом доктора медичних наук, професора Годованець Оксани Іванівни, за своїм обсягом дослідження, методологічною побудовою, достовірністю висновків та положень, науково-практичним та теоретичним значенням відповідає вимогам Постанови Кабінету

Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 щодо здобуття ступеня доктора філософії та вимогам до оформлення дисертації, що затверджені наказом МОН України № 40 від 12.02.2017 року, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 – «Охорона здоров'я», за спеціальністю 221 – «Стоматологія».

Офіційний опонент:

професор кафедри стоматології післядипломної освіти
Івано-Франківського національного медичного університету,
Член-кореспондент НАМН України,
Заслужений діяч науки і техніки України,
доктор медичних наук, професор

Микола РОЖКО

